

POLONIA FAȚĂ ÎN FAȚĂ CU PROVOCĂRILE PANDEMIEI DE COVID-19. LECȚII PENTRU ROMÂNIA

POLAND FACING THE CHALLENGES OF THE COVID-19 PANDEMIC. LESSONS FOR ROMANIA

Alina Ligia Dumitrescu*¹, Iulia Monica Oehler-Șincai*²
Institutul de Economie Mondială – Academia Română, București, România

Rezumat

Articolul analizează impactul pandemiei de Covid-19 asupra economiei poloneze și al măsurilor adoptate în plan național pentru ieșirea din recesiune. Analiza se concentrează asupra consecințelor restrângerii activităților economice pentru piața muncii (din perspectiva șomajului) și pentru firme (prin prisma profitabilității). În baza investigării măsurilor adoptate de Polonia pentru contracararea efectelor economice negative ale pandemiei, se pot extrage mai multe exemple de bune practici, care pot fi aplicate și în România. În opinia autorilor, Polonia dispune de o economie sustenabilă, precum și de resurse importante pentru a depăși criza economică provocată de pandemie, iar complexitatea măsurilor deja adoptate asigură instrumente financiare esențiale pentru a facilita înfruntarea provocărilor generate de criză și transformarea acestora în noi oportunități de reformă, dezvoltare și modernizare.

Cuvinte-cheie: Covid-19, Polonia, România, Europa Centrală și de Est, impact economic, măsuri anticriză

Clasificare JEL: E6, H12, H7, J2, J3

Abstract

This paper analyses the impact of the Covid-19 pandemic upon the Polish economy and the measures adopted at national level to contain the recession. It focuses on the consequences of restricting the economic activities for the labour market (from the perspective of unemployment) and companies (in terms of profitability). From investigating the measures taken by Poland to counteract the adverse economic effects of the pandemic, a series of good practice examples may be derived, that could be applied in Romania, too. According to the authors, Poland has a sustainable economy as well as significant resources to overcome the economic crisis caused by the pandemic. Moreover, the complexity of the measures already introduced provides essential financial instruments needed to face the crisis-related challenges and turn them into new opportunities for reform, development and modernisation.

Key words: Covid-19, Poland, Romania, Central and Eastern Europe, economic impact, anti-crisis measures

JEL Classification: E6, H12, H7, J2, J3

---

* Autori de contact: Dr. Alina Ligia Dumitrescu, e-mail: alinaligia1@yahoo.com, Dr. Iulia Monica Oehler-Șincai, email: oebler.sincai@gmail.com. Articolul se bazează pe rezultatele cercetărilor pentru sintezele săptămânale elaborate pentru factorii de decizie, respectiv *Grupul de lucru interinstituțional pentru evaluarea impactului economic, financiar și bugetar generat de efectele epidemiei de Covid-19 asupra României (GLI-ECOROM)*.

1. Introducere

În cei cincisprezece ani de la aderarea sa la Uniunea Europeană (UE), Polonia a înregistrat nu numai o creștere economică robustă, ci și alte performanțe economice remarcabile, însoțite de o evidentă dezvoltare socială. Polonia a realizat atât o producție, cât și un consum pe baze sustenabile și a fost singurul stat membru al UE care a reușit să evite recesiunea în timpul crizei financiare globale, cu un ritm de creștere a PIB de 1,6% în 2009. Media creșterii economice în perioada 2006-2010 a fost de 4,8% – a doua ca mărime din rândul țărilor UE, după Slovacia (European Commission, 2020a). Nu trebuie neglijat nici faptul că Polonia a reușit să obțină o creștere economică sustenabilă și o bună performanță în atragerea fondurilor europene.

Economia Poloniei are o capacitate ridicată de reziliență la șocuri, numărându-se printre țările din Europa Centrală și de Est (ECE) cu cele mai relevante puncte tari. Spre exemplu, Polonia înregistrează o balanță comercială excedentară în relație cu majoritatea statelor membre ale UE, inclusiv cu Germania (principalul său partener comercial, către care se îndreaptă peste un sfert din exporturile sale). A avut un deficit bugetar de numai 0,2% din PIB în 2018 și de 0,7% din PIB în 2019. Polonia este lider în rândul statelor membre ale UE în ceea ce privește rata de absorbție a fondurilor structurale comunitare. Printre performanțele sale se înscrie și dezvoltarea substanțială, în ultimii ani, a infrastructurii (șosele și autostrăzi), care constituie un factor esențial pentru funcționarea eficientă a economiei. Cu toate acestea, sub impactul pandemiei de Covid-19, Polonia nu a putut evita recesiunea în 2020.

Având ca punct de plecare aceste precizări, acest articol are ca principal obiectiv evidențierea impactului noii pandemii asupra economiei poloneze, pe ansamblu și în plan sectorial, precum și a măsurilor adoptate de guvern pentru atenuarea efectelor negative ale crizei.

2. Impactul pandemiei de Covid-19 asupra economiei poloneze

Raportul de țară privind Polonia, dat publicității de către Comisia Europeană la data de 26 februarie 2020 estima o creștere a PIB de 3,3% atât în 2020, cât și în 2021 (European Commission, 2020b). La rândul său, agenția de rating Fitch considera că Polonia este relativ rezistentă la șocul pandemiei de Covid-19, în ciuda turbulențelor economice resimțite în plan mondial, menținând ratingul de credit la nivelul „A-”, atât în moneda locală, cât și în valută. La sfârșitul lunii martie 2020, nici agenția Fitch Ratings nu anticipa intrarea în recesiune a economiei poloneze, indicând un ritm de creștere a PIB de 1,8% în 2020 (față de o creștere de 3,3% pe care o prevăzuse anterior), urmată de relansarea activității economice în 2021 (cu un ritm de creștere a PIB de 3,2%). Pentru menținerea ratingului Poloniei la nivelul „A-”, cu perspective stabile, Fitch Ratings a luat în calcul: gradul ridicat de diversificare a economiei relativ închise, un sector al turismului cu o contribuție moderată la PIB, statutul de importator net de energie, cursuri de schimb flexibile, un cont curent aproape echilibrat și un nivel al spațiului fiscal capabil de a se adapta măsurilor fiscale expansioniste, reflectând sustenabilitatea cadrului macroeconomic al țării și apartenența la UE. În schimb, a evidențiat îngrijorare cu privire la nivelul PIB pe locuitor și datoriile externe ridicate, în contrast cu alte economii cu același rating „A-” (Fitch Ratings, 2020).

Ulterior, deși parlamentul polonez a aprobat rapid, încă din 28 martie 2020, un pachet economic pentru combaterea crizei provocate de pandemia de coronavirus, estimările și prognozele mai recente ale experților au indicat intrarea în recesiune a economiei poloneze în 2020.

La data de 1 aprilie 2020, economiștii filialei poloneze a băncii Santander Bank au prezentat două scenarii (în formă de V) privind impactul crizei asupra economiei poloneze. Primul scenariu presupunea că restricțiile asupra activității economice vor fi menținute până la începutul lunii iunie 2020 și, potrivit acestuia, se estima că PIB al Poloniei va scădea cu 1% în 2020, dar că activitatea economică se va relansa în 2021, prognozându-se o creștere de 5%. Cel de-al doilea scenariu era formulat în condițiile în care restricțiile economice urmau să rămână în vigoare și după iunie 2020, în acest caz prevăzându-se o contracție a activității economice de 2,5% în 2020 și o revenire la o creștere de numai 2,2% în 2021.

În paralel, ziarul *Rzeczpospolita* a publicat rezultatele unui sondaj pe care l-a realizat în rândul a 25 de economiști de renume din Polonia, iar consensul a fost că PIB va scădea cu 2,6% în 2020, în condițiile impunerii restricțiilor până în iunie 2020. De asemenea, specialiștii polonezi au estimat că cererea totală a scăzut cu 2% în termeni anuali în martie 2020, iar în aceeași lună rata șomajului a crescut la 5,6%.

Potrivit estimărilor Statista (2020), în Polonia se va înregistra o scădere record cu 8,4% a PIB în trimestrul al doilea al anului 2020, urmată de o scădere cu 5,7% în trimestrul al treilea. Aceeași sursă estimează că, pe ansamblul anului 2020, PIB al Poloniei va scădea cu 4,2%, iar atât consumul, cât și investițiile vor înregistra reduceri medii de aproximativ 10%. Rata medie a inflației este estimată la 2,9%, iar rata medie a șomajului este prevăzută a crește substanțial, la 13%.

Raportul preliminar al Fondului Monetar Internațional (FMI) intitulat sugestiv „Marea izolare” estimează pentru 2020 o reducere cu 4,6% a PIB în Polonia. Comparativ, în România contracția PIB ar urma să fie de 5,0% (IMF, 2020) (Tabelul 1).

Tabelul 1: Evoluția principalilor indicatori macroeconomici în Polonia și România, în perioada 2019-2021¹

Țara	PIB real (în %)			Rata inflației (în %)			Soldul balanței comerciale (% din PIB)			Rata șomajului (în %)		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021
Polonia	4,1	-4,6	4,2	2,3	3,2	2,6	0,5	0,2	0,1	3,3	9,9	8,0
România	4,1	-5,0	3,9	3,8	2,2	1,5	-4,7	-5,5	-4,7	3,9	10,1	6,0

Notă: ¹ Estimări pentru 2020 și prognoze pentru 2021.

Sursa: IMF (2020).

Potrivit Raportului de primăvară al Comisiei Europene, publicat în data de 6 mai 2020, PIB real al Poloniei va scădea cu 4,3% în 2020 din cauza pandemiei de Covid-19 și a măsurilor de izolare și carantină. **Comisia Europeană atrage atenția că pandemia a întrerupt ciclul de aproape trei decenii de creștere economică neîntreruptă a Poloniei.** Comparativ, în anul 2019, ritmul de creștere economică a fost de 4,1%, în principal datorită unei performanțe solide a cererii interne, ca urmare a unui complex de factori, respectiv: încrederea ridicată a consumatorilor polonezi (sporirea consumului privat cu 3,8% față de 2018); accelerarea consumului public (cu 4,9% comparativ cu

2018); și ritmul ridicat de creștere a investițiilor productive, de 7,2% (Tabelul 2). În 2021, PIB se prognozează să revină la un ritm de 4,1%, determinat de o redresare puternică a consumului casnic, care angrenează și revigorarea investițiilor productive. Cu toate acestea, este puțin probabil ca PIB să revină la nivelurile anterioare crizei Covid-19.

Tabelul 2: Evoluția principalilor indicatori macroeconomici ai Poloniei în perioada 2018-2021¹

Indicator	2018	2019	2020	2021
PIB (real, modificări anuale, în %)	5,3	4,1	-4,3	4,1
Cerere internă totală (modificări anuale, în %), din care:	5,6	3,0	-4,4	4,0
- consum privat (%)	4,5	3,8	-4,9	3,8
- consum public (%)	3,7	4,9	2,9	2,1
- investiții productive (%)	9,4	7,2	-8,4	5,9
Rata șomajului (în % din populația activă)	3,9	3,3	7,5	5,3
Rata inflației (măsurată prin indicele armonizat al prețurilor de consum, în %)	1,2	2,1	2,5	2,8
Sold bugetar (în % din PIB)	-0,2	-0,7	-9,5	-3,8
Datorie publică (în % din PIB)	48,8	46,0	58,5	58,3
Volumul exporturilor de bunuri și servicii (ritm anual de creștere, în %)	7,0	4,7	-9,8	8,6
Volumul importurilor de bunuri și servicii (ritm anual de creștere, în %)	7,6	2,7	-10,6	8,9
Soldul balanței contului curent (în % din PIB)	-0,7	0,4	0,6	0,9

Notă: ¹ Estimări pentru 2020 și prognoze pentru 2021.

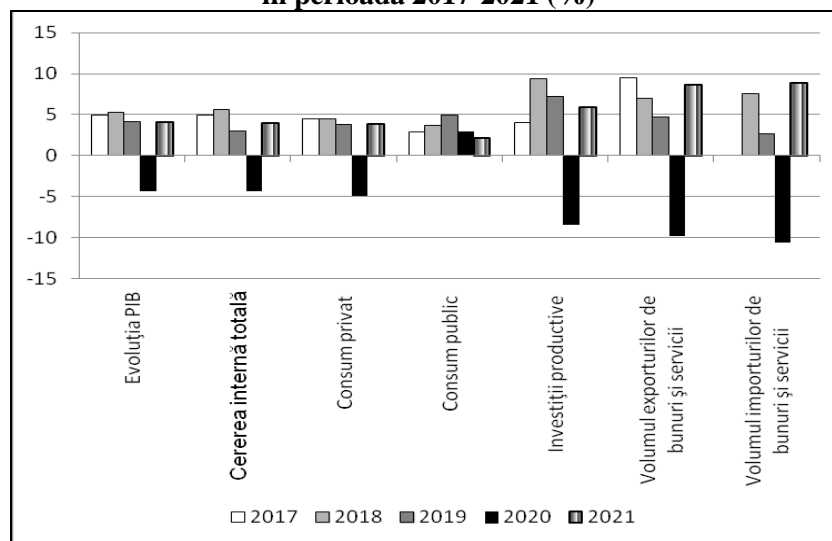
Sursa: European Commission (2020).

3. Proiecții privind principalii indicatori macroeconomici ai Poloniei

În pofida măsurilor substanțiale de sprijin puse în aplicare de către guvernul polonez, **consumul privat** este puternic afectat de criza Covid-19 în 2020 (pe ansamblul anului, estimându-se o scădere de 4,9%, față de o creștere de 3,8% în 2019), pe fondul majorării nivelului șomajului, eliminării creșterilor salariale și, implicit, al încrederii slabe a consumatorilor în economie. Experții Comisiei Europene estimează că **investițiile productive** se vor diminua puternic în 2020, cu 8,4% comparativ cu 2019, pe măsură ce incertitudinile privind evoluția pandemiei continuă și așteptările la o cerere mai scăzută vor avea un impact negativ asupra planurilor de investiții ale firmelor. Totodată, volumul exporturilor și al importurilor va marca o diminuare pronunțată în 2020. **Consumul public** este singura componentă a cererii cu un ritm pozitiv de creștere în 2020, deși în scădere față de perioada anterioară (Graficul 1).

La rândul său, **piața forței de muncă** este afectată de măsurile de izolare, suspendarea sau diminuarea activității în majoritatea sectoarelor neesențiale și scăderea cererii, ceea ce se reflectă asupra ratei șomajului, estimată la aproximativ 7,5% în 2020. Aceasta va conduce probabil la o inversare bruscă a tendinței de creștere a salariilor observată în ultimii ani, în special în sectorul serviciilor. În 2021, în timp ce ocuparea forței de muncă se va recupera puternic, rata șomajului se va reduce la 5,3%, dar se estimează că salariile vor crește doar moderat.

Graficul 1: Evoluția ritmului mediu anual de creștere a PIB și a componentelor sale în Polonia, în perioada 2017-2021 (%)

Notă: Estimări pentru 2020, prognoze pentru 2021.

Sursa: Grafic elaborat de autori pe baza datelor European Commission (2020).

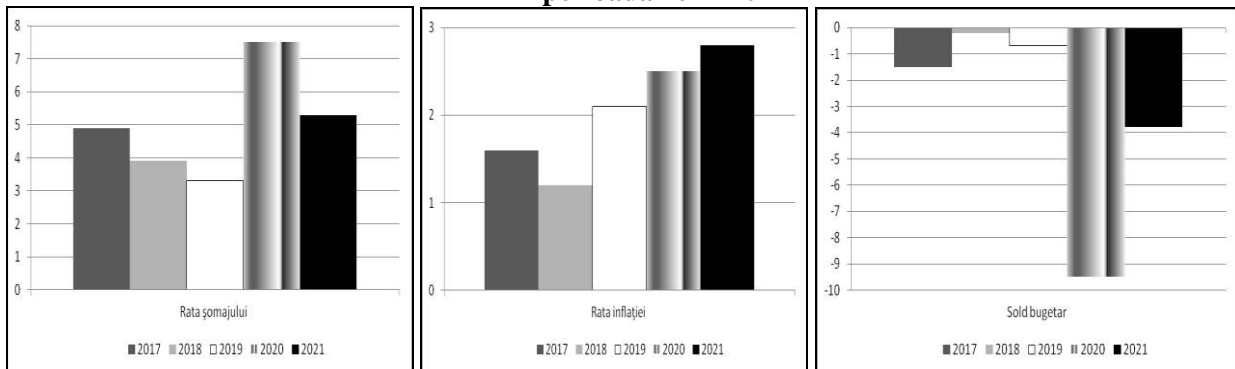
Rata inflației s-a accelerat la 2,1% în 2019 și se estimează că a atins pragul superior al creșterii în primul trimestru din 2020, la aproape 4%, determinată fiind de o majorare a prețurilor la alimente și servicii. Experții Comisiei Europene estimează că inflația se va reduce în intensitate începând cu trimestrul al doilea din 2020, în linie cu tendințele de scădere a prețurilor la țigări, de reducere a cererii și diminuare bruscă a majorării salariilor. Cu toate acestea, în termeni anuali, rata inflației va continua tendința de creștere remarcată din 2019. Pe ansamblul anului 2020, rata inflației este estimată la 2,5%, urmând a spori ușor, la 2,8% în 2021, pe măsură ce economia se redresează treptat.

Evoluția creșterii economice va depinde în mare măsură de eficiența măsurilor guvernamentale și de modul în care acestea amortizează impactul șocului Covid-19 pe piețe. Dincolo de riscurile vizând ansamblul economiei, noul coronavirus ar putea avea un impact de lungă durată asupra anumitor sectoare, în special serviciile. În timp ce majoritatea sectoarelor economice este puternic afectată, se remarcă în special: turismul-călătoriile, transportul aerian, activitatea hotelieră și a restaurantelor, intensive în forță de muncă. În 2019, **deficitul public** a fost de numai 0,7% din PIB. În schimb, în 2020 și 2021, ca urmare a recesiunii provocate de pandemia de Covid-19, se preconizează o scădere a veniturilor fiscale, în paralel cu o creștere accentuată a cheltuielilor bugetare, din cauza aplicării măsurilor pachetului anticriză, ceea ce va determina o majorare a deficitului bugetar la 9,5% din PIB în 2020, urmată de o scădere la 3,8% în 2021, odată cu reluarea tuturor activităților economice și încetarea finanțărilor aferente programului anticriză. În același timp, datele Comisiei Europene arată că **datoria publică** a Poloniei va crește de la 46% din PIB în 2019, la 58,5% în 2020, pentru a se diminua ușor, la 58,3% din PIB în 2020 (Graficul 2).

Comparând scenariile elaborate pentru Polonia de experții internaționali, se remarcă în primul rând diferențele notabile între acestea. În al doilea rând, constituie un semnal de alarmă, evidențiind cât de accentuat este impactul pandemiei de Covid-19 chiar și în cazul unei economii reziliente la șocuri, așa cum este Polonia. În al treilea rând, economia poloneză este cel mai puțin

afectată dintre cele 11 țări din Europa Centrală și de Est (ECE) luate în calcul¹ în ceea ce privește amploarea recesiunii în 2020, după cum evidențiază Graficul 3.

Graficul 2: Evoluția ratei șomajului (% din populația activă), a ratei inflației (indicele armonizat al prețurilor de consum, %) și a soldului bugetar (% din PIB) în Polonia, în perioada 2017-2021

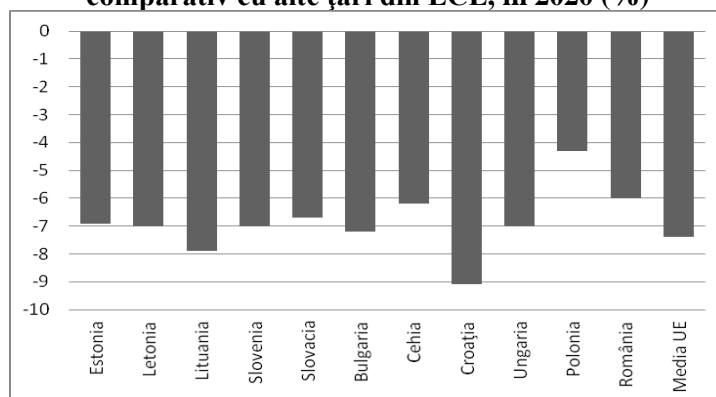

Notă: Estimări pentru 2020, prognoze pentru 2021.

Sursa: Grafic elaborat de autori pe baza datelor European Commission (2020).

În schimb, dintre cele 11 țări din ECE, Polonia este a șasea cea mai afectată în materie de rata șomajului în 2020 (după Croația, 10,2%; Lituania, 9,7%; Estonia, 9,2%; Slovacia, 8,8% și Letonia, 8,6%) și cea mai afectată în ceea ce privește deficitul bugetar în 2020. La nivelul anului 2020, potrivit estimărilor Comisiei Europene, Polonia marchează al cincilea nivel al datoriei publice raportate la PIB în rândul celor 11 țări din ECE (58,5% din PIB), după: Croația (88,6% din PIB), Slovenia (83,7% din PIB), Ungaria (75% din PIB) și Slovacia (59,5% din PIB). Deși înregistrează excedent de cont curent, acesta (raportat la PIB, 0,6%) este al șaptelea ca mărime din ECE, după Slovenia, Bulgaria, Lituania, Ungaria, Letonia și Estonia.

Graficul 3: Evoluția PIB real al Poloniei, comparativ cu alte țări din ECE, în 2020 (%)

Notă: Estimări.

Sursa: Grafic elaborat de autori pe baza datelor European Commission (2020).

¹ Este vorba de țările care au aderat la UE în 2004, 2007 și, respectiv, în 2013, cu excepția Ciprului și Maltei, respectiv: Bulgaria, Cehia, Croația, Estonia, Letonia, Lituania, Polonia, România, Slovacia, Slovenia și Ungaria.

3. Impactul crizei Covid-19 asupra forței de muncă și a companiilor. Programele de asistență financiară adoptate de Polonia

3.1. Impactul asupra pieței muncii și măsurile de susținere adoptate de guvern

Ca prim efect al crizei provocate de pandemia de Covid-19, în Polonia se anticipează mai mult decât o dublare a ratei șomajului, de la 3,3% în 2019, la 7,5% în 2020, potrivit datelor Comisiei Europene (European Commission, 2020) și chiar o triplare a acesteia, conform estimărilor FMI (IMF, 2020). Din data de 20 aprilie 2020, la o lună după ce a fost instituită *starea de epidemie națională*, guvernul polonez a început redeschiderea treptată a sectoarelor economice. Procesul a început cu redeschiderea anumitor magazine și relaxarea restricțiilor privind circulația persoanelor.

Ridicarea măsurilor de izolare a populației la domiciliu, dar cu menținerea regulilor stricte de distanțare socială este preconizată a se realiza pas cu pas. Relansarea activității economice va dura între 6 luni și un an, unii experți estimând chiar doi ani (Poland Today, 2020). Incertitudinile cu privire la contagiune ar putea duce la o distanțare socială voluntară prelungită pentru mai mult timp, ceea ce va determina reducerea pe termen lung a cererii consumatorilor de servicii, precum: turismul (sectorul HORECA), transportul de persoane, târguri pentru promovarea și vânzarea de produse, activități de divertisment (spectacole de teatru, operă, cinematografe) – sectoare care erau generatoare de profit și contribuiau la bugetul național prin taxele și impozitele plătite.

Este de așteptat ca, pe parcursul anului 2020, marea majoritate a firmelor, indiferent de domeniul de activitate, să fie reticentă să angajeze lucrători noi, sau să majoreze salariile, din cauza incertitudinilor cu privire la evoluția pandemiei și, implicit, a cererii pentru produsele și serviciile lor, precum și la sustenabilitatea lanțurilor de aprovizionare cu materii prime necesare continuării activității lor (Poland Today, 2020).

Cel mai important impact al actualei crize va fi *schimbarea de paradigmă economică*. Asistăm la o schimbare de la un model economic în care serviciile aveau o pondere importantă, în favoarea unui model bazat pe dezvoltarea sectoarelor productive, prelucrătoare, din industrie și agricultură, care pot asigura produsele necesare *autonomiei strategice a spațiului comunitar*. Soluția cea mai viabilă ar fi scurtarea lanțurilor de aprovizionare, prin dezvoltarea producției la nivel local și regional (în spațiul UE). Cu siguranță, se poate avea în vedere relocalizarea unor fabrici din afara spațiului UE în state precum Polonia, România sau alte state din ECE, care dispun de avantajul comparativ al forței de muncă mai ieftine decât în statele vest-europene și totodată bine calificate. Chiar dacă salariile din țările ECE sunt mai ridicate decât în afara spațiului comunitar, firmele relocalizate pot deveni contribuitori la bugetele statelor gazdă, la dezvoltarea unor zone mai defavorizate din spațiul UE și la reducerea decalajelor dintre statele membre, cu efecte pozitive asupra creșterii economice și, implicit, asupra cererii.

Pentru contracararea efectelor pandemiei de Covid-19, Polonia a adoptat o serie de *măsuri anticriză pentru protejarea angajaților și a locurilor de muncă*, în valoare de 32 miliarde de zloți

(aproximativ 7,21 miliarde de euro)², din care suma de 24 miliarde de zloți este destinată cheltuielilor publice, iar restul măsurilor pentru asigurarea lichidității firmelor (Chancellery of the Prime Minister of Poland, 2020). Care ar fi aceste măsuri?

1. Guvernul polonez compensează o parte din salariile anagajaților acelor companii care înregistrează o scădere a veniturilor, de cel mult 25% în primele 30 de zile de la data instituirii stării de urgență (aprilie 2020) și de 15% în următoarele două luni (mai-iunie 2020). Statul va acoperi 40% din salariile până la nivelul salariului mediu pe economie, iar 40% va fi plătit de angajatori. Această măsură are ca scop prevenirea pierderii a 2-3 milioane de locuri de muncă.
2. Firmele obligate să își suspende activitatea din cauza instituirii carantinei vor putea să-și diminueze salariile cu 50%, această pondere fiind finanțată din fondul bugetar suplimentar (costul total estimat al acestei măsuri este de 17,3 miliarde de zloți).
3. Lucrătorii independenți pot avea acces la un sprijin material (sub forma unei plăți unice), în valoare de 2.000 de zloți. Costul total estimat al acestei măsuri este de 7,4 miliarde de zloți. Muncitorii independenți pot avea, de asemenea, acces la beneficii suplimentare pentru asistență medicală (1,8 miliarde de zloți), iar termenul limită de plată a impozitului pe venit aferent anului 2019 va fi amânat cu două luni, până la sfârșitul lunii iunie 2020. De asemenea, firmele de utilități publice pot acorda perioade prelungite de plată pentru serviciile lor.

Totodată, se iau în calcul „*subvențiile pentru reangajare*”, acestea constituind o componentă importantă a strategiei fiscale de încurajare a firmelor să angajeze lucrători șomeri. De asemenea, se va stimula recalificarea lucrătorilor prin programele și politicile active ale pieței muncii, care pot facilita echilibrarea cererii și ofertei de forță de muncă.

Pentru finanțarea acestor programe, Polonia, precum și oricare alt stat membru al UE, poate apela la *noul instrument de sprijin temporar pentru atenuarea riscurilor de șomaj în cazuri de urgență (SURE)*, conceput pentru a ajuta la menținerea angajării persoanelor la locul de muncă și a locurilor de muncă afectate de Covid-19.

Cu ajutorul acestui instrument se va oferi asistență financiară, sub formă de împrumuturi acordate în condiții avantajoase din partea UE către statele membre, în total până la 100 de miliarde de euro. Aceste împrumuturi vor susține statele membre să facă față creșterilor accelerate ale cheltuielilor publice pentru susținerea ocupării forței de muncă, afectată de oprirea activităților economice, ca o măsură de protecție publică împotriva extinderii pandemiei. Mai exact, aceste împrumuturi vor ajuta statele membre să acopere costurile schemelor naționale pentru menținerea ocupării sau plata de șomaj tehnic și alte măsuri similare pe care le-au instituit, care se aplică și lucrătorilor independenți, ca răspuns la actuala criză. Pentru evitarea concedierilor, schemele de lucru cu program diminuat pot evita consecințe negative mai severe și de lungă durată asupra economiei și a pieței muncii din statele membre. Totodată, au fost adoptate măsuri sectoriale, precum: ajutoare de stat mai flexibile; sprijin pentru întreprinderile mici și mijlocii, ajutor pentru sectorul agricol, „pachetul turism și transporturi” (Comisia Europeană, 2020). Aceste măsuri

---

² Cursul mediu al zlotului față de euro, stabilit de BNP, a fost de 4,4356 în luna martie 2020. Vezi <https://www.nbp.pl/homen.aspx?f=/kursy/kursyen.htm>.

contribuie la susținerea veniturilor familiilor, la păstrarea capacității productive și a forței de muncă, la sprijinirea firmelor și a economiei reale în ansamblu.

În același timp, criza Covid-19 a evidențiat o serie de *slăbiciuni ale sectorului medical*. Polonia se confruntă cu probleme similare altor țări din ECE privind emigrarea forței de muncă calificate și necalificate. Astfel, de când Polonia a aderat la UE în 2004, aproximativ 20.000 de asistente medicale au părăsit țara, în principal pentru a lucra ca îngrijitoare pentru vârstnici. Conform statisticilor oficiale, în 2015, Polonia a avut 5,2 asistente medicale la 1.000 de locuitori și 2,3 medici la 1.000 de locuitori, față de Germania, unde raporturile sunt de 13 asistente medicale și, respectiv, de 4,1 medici (Sieradzka, 2018).

Dintre țările ECE, România ocupă primul loc în UE la exportul de forță de muncă calificată (precum medici, asistente medicale, specialiști IT), dar și slab calificată precum lucrători agricoli, în condițiile în care România are un potențial agricol neexploatat pe deplin. Criza actuală a evidențiat o dată în plus cât de important este ca *materiile prime și resursele umane să fie folosite eficient în beneficiul societății și al dezvoltării economiei naționale*.

3.2. Impactul asupra firmelor și măsurile de sprijin adoptate de guvern

Pentru a contracara impactul crizei provocate de pandemia de Covid-19 asupra firmelor, guvernul polonez oferă companiilor *credite*, în valoare totală de 73 miliarde de zloți, din care cheltuieli publice în valoare de 5 miliarde de zloți și suport de lichiditate de 68 miliarde de zloți. Măsura, care este axată pe asigurarea lichidității firmelor include, printre altele, amânarea plăților impozitelor și asigurărilor sociale, precum și extinderea garanțiilor acordate de Banca Națională de Dezvoltare (BGK) pentru furnizarea de credite.

Pentru contracararea efectelor negative ale crizei economice provocate de Covid-19, guvernul polonez a adoptat o serie de măsuri de susținere financiară (Polish Ministry of Development, 2020), după cum urmează:

- Fondul Polonez de Dezvoltare (PFR) va majora capitalul de lucru pentru o serie de firme selectate pe baza unor criterii riguroase, acestea beneficiind în paralel și de condiții favorabile de decontare a impozitului pe profit;
- Posibilitatea obținerii de fonduri de către companiile mijlocii și mari prin acordarea de fonduri de la PFR Investments, pentru majorări de capital sau de finanțări sub formă de obligațiuni, având o valoare totală de 6 miliarde de zloți;
- Măsuri privind acordarea unei „a doua șanse”. Ca urmare a pandemiei, numeroase companii sunt obligate să se restructureze. Întreprinderile mici și mijlocii întâmpină probleme în procesul de restructurare și multe dintre acestea pot ajunge în situația de faliment sau lichidare. Pentru a evita falimentul, întreprinderile mici și mijlocii în curs de restructurare beneficiază de sprijin și consultanță pentru începerea unei noi afaceri;
  - Amânarea plății TVA la vânzările cu amănuntul până la 1 ianuarie 2021;
  - Sectorul industriei textile și altele beneficiază de condiții favorabile de creditare. Agenția de Dezvoltare a Industriei acordă sprijin companiilor de transport care

se confruntă cu dificultăți la plățile de leasing operațional. Întreprinderile beneficiază de condiții favorabile de decontare a impozitului pe profit;

➤ Scutire de la perceperea unor penalități contractuale pentru întârzieri în executarea ofertelor, pe fondul pandemiei;

➤ Scutirea de la plata impozitului pe proprietățile imobiliare pentru anumite companii;

➤ Extinderea creditelor pentru capitalul de rulare³, pe baza datelor financiare de la sfârșitul anului 2019;

➤ Facilități pentru industria turismului și de divertisment. Firmele din turism beneficiază de condiții favorabile de creditare. Extinderea termenului de rambursare a sumelor datorate clienților în caz de incapacitate de organizare a evenimentelor din cauza pandemiei, precum organizarea de expoziții, congrese sau activități culturale, evenimente de divertisment, recreative, sportive, organizarea de expoziții tematice sau evenimente în aer liber la 180 de zile de la rezilierea contractului, față de 14 zile cât era inițial. Oportunitatea pentru clienți de a utiliza voucherele pentru turism în termen de un an din ziua în care serviciile au fost anulate din cauza Covid-19;

➤ Reducerea cu 90% a chiriilor celor care utilizează spații comerciale și așa-numitele insule din mall-urile comerciale, atât timp cât nu pot să funcționeze cu program normal de lucru;

➤ Deducerea de la plata impozitului pe venit a sumelor acordate ca donații pentru contracararea efectelor Covid-19;

➤ Acordarea de sprijin de către Agenția pentru Dezvoltarea Industrială (ARP) la refinanțarea contractelor pentru companiile de transport care se confruntă cu dificultăți la plățile de leasing operațional.

În paralel, pentru a veni *în sprijinul sectorului financiar*, s-au luat o serie de măsuri care vizează creșterea lichidităților (70 miliarde de zloți fără costuri pentru buget), reducerea costului finanțării, facilitarea acordării de linii de credit, găsirea de noi cumpărători pe piața secundară pentru obligațiunile guvernamentale poloneze, refinanțarea creditelor noi acordate de instituțiile de credit sectorului nefinanciar. Totodată:

- Banca Națională a Poloniei (BNP) a redus ratele dobânzilor și cerințele rezervelor minime obligatorii de numerar cu 40 miliarde de zloți. Banca centrală a efectuat operațiuni repo de 7,5 miliarde de zloți pentru stabilizarea pieței secundare de obligațiuni T. BNP a anunțat operațiuni structurale pe termen lung, ca un program de relaxare cantitativă (emiterea de obligațiuni guvernamentale poloneze – POLGB).

- Nu au fost modificate impozitele bancare. Prin urmare, băncile comerciale ar trebui să aibă un stimulent pentru achizițiile de POLGB.

De asemenea, se urmărește *stimularea investițiilor publice*, care va avea ca efect reducerea șomajului și creșterea consumului public. În acest sens, guvernul polonez a constituit un *nou fond*

---

³ Capitalul de rulare (sau de lucru) este o valoare financiară care reprezintă lichiditatea operațională aflată la dispoziția unei întreprinderi.

de investiții publice în valoare de 30 miliarde de zloți (aproximativ 1,5% din PIB). Proiectele finanțate se vor concentra pe:

- Infrastructură;
- Tranziția energetică (tranziția către o economie cu emisii scăzute de dioxid de carbon, care vizează crearea unui sector energetic durabil și stimulează creșterea, inovarea și crearea de locuri de muncă); și
- Digitalizarea cu precădere a sistemului de administrație publică.

Obiectivul pachetului de măsuri anticriză îl constituie protejarea locurilor de muncă și asigurarea securității financiare și a sănătății cetățenilor, dar și a companiilor poloneze. Guvernul polonez subliniază necesitatea ca „toate costurile asociate situației economice actuale să fie împărțite între firme, angajați, sistemul financiar și sectorul public într-o manieră solidară și adecvată, pentru securitatea tuturor sferelor vieții sociale și economice din Polonia.”

Totodată, fondurile europene constituie o sursă complementară de sprijin. Pentru a contracara efectele crizei provocate de pandemia de Covid-19, UE a lansat două pachete de măsuri: Inițiativa pentru investiții ca răspuns la coronavirus (Coronavirus Response Investment Initiative, CRII) și Inițiativa pentru investiții Plus (CRII +). Pe baza inițiativei CRII, statele membre pot aborda imediat trei priorități-cheie: cheltuieli pentru asistență medicală, sprijin pentru schemele de ocupare cu program de lucru redus și sprijin pentru capitalul de lucru al IMM.

Comisia Europeană și-a propus să mobilizeze rapid rezervele din fondurile UE. Pe baza Inițiativei CRII, se va oferi lichiditate bugetelor statelor membre prin utilizarea fondurilor nealocate de 37 miliarde de euro din cadrul programelor de politică de coeziune 2014-2020, asigurând astfel un impuls puternic investițiilor economice din statele membre. Polonia și România se află printre primele patru țări din perspectiva ajutorului financiar acordat pe baza acestei inițiative. Astfel, Polonia se situează pe primul loc cu o alocare de 7,435 miliarde euro, Ungaria pe locul al doilea cu 5,603 miliarde euro, Spania pe locul al treilea cu 4,145 miliarde euro și România pe locul al patrulea cu 3,079 miliarde euro (Fonduri Structurale, 2020).

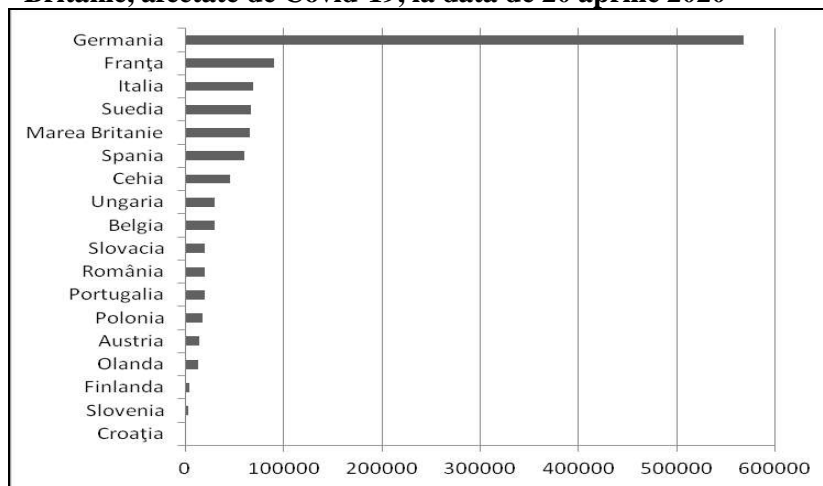
3.3. Studii de caz în plan sectorial

La nivel sectorial, una dintre ramurile grav afectate de criza Covid-19 este **industria auto**, nu numai în Polonia, dar și în alte state membre ale UE (inclusiv în România). Oprirea producției în marile fabrici europene de automobile a influențat deja negativ producția de piese și componente auto din Polonia, care reprezintă 45% din exporturile acestui sector. Această decizie a condus la presiuni suplimentare asupra pieței forței de muncă din cauza concedierilor și a falimentelor în lanț. Conform unui sondaj realizat de Asociația Distribuitorilor și Producătorilor de Piese Auto (Stowarzyszenie Dystrybutorów i Producentów Części Motoryzacyjnych: SDCM), pe piața auto poloneză, aproape trei sferturi din companiile din industria auto au raportat anulări sau reduceri ale comenzilor, aproape jumătate au declarat intenția de a reduce ocuparea forței de muncă și peste 80% au apreciat că vor înregistra o scădere foarte mare sau semnificativă a vânzărilor în lunile următoare. Doar 19% din cei chestionați au declarat că nu intenționează să concedieze angajații. Mai mult, la începutul celei de-a treia săptămâni a lunii martie, 93,3% din magazinele de mecanică

și reparații au înregistrat o scădere a numărului de clienți și aproape 95% și-au redus programul de lucru pentru a limita costurile.

Potrivit Asociației Europene a Productorilor de Automobile (ACEA), locurile de muncă a peste 1,1 milioane de persoane care lucrează în industria auto europeană au fost afectate de oprirea activității ca urmare a crizei actuale. Dintre acestea, 17.000 de persoane se află în Polonia, 20.000 de persoane în România, 45.000 de persoane în Republica Cehă și 20.000 de persoane în Slovacia. Însă statele cel mai puternic afectate de întreruperea activității în industria auto ca urmare a pandemiei de Covid-19 sunt: Germania unde 568.518 de persoane au intrat în șomaj tehnic, Franța (90.000 de persoane), Italia (69.382 de persoane), Suedia (67.000 de persoane), Marea Britanie (65.455 de persoane) și Spania (60.000 de persoane) (Graficul 4).

Graficul 4: Numărul de persoane din industria auto din țările membre ale UE și Marea Britanie, afectate de Covid-19, la data de 20 aprilie 2020

Sursa: Grafic elaborat de autori pe baza datelor ACEA (2020).

În schimb, alte companii poloneze au fost mai puțin afectate. Spre exemplu, în cazul firmei *Amica*, principalul producător polonez de electrocasnice, deși producția a fost oprită în perioada 1-14 aprilie 2020, depozitele și activitățile logistice au funcționat fără întreruperi. Compania se concentrează pe comerțul electronic și are în stoc marfă pentru cel puțin două luni. *Amica* a raportat vânzări semnificative în ianuarie, februarie și în jumătatea lunii martie 2020. În această etapă, Jacek Rutkowski, președintele consiliului director al *Amica*, a declarat ziarului *Rzeczpospolita* că nu există planuri de a face schimbări majore în strategia actuală de dezvoltare a companiei, deși incertitudinea se menține pe parcursul celui de-al doilea trimestru și, probabil, vor fi necesare modificări pe toată durata anului. În opinia conducerii, compania este bine poziționată pentru orice fluctuație a cursului de schimb al zlotului (Poland Today, 2020).

4. Concluzii

Deși economia Poloniei are o capacitate ridicată de reziliență la șocuri, aceasta nu a putut evita recesiunea în 2020. Singura cale de protejare publică împotriva extinderii pandemiei de Covid-19 a fost oprirea activităților economice neesențiale, cu toate efectele sale negative în plan economic și social. Pe de o parte, în pofida măsurilor substanțiale de sprijin implementate de către

guvernul polonez, consumul privat a fost puternic afectat de criza Covid-19, pe fondul majorării ratei șomajului, eliminării creșterilor salariale și, implicit, al scăderii încrederii consumatorilor în economie. Investițiile productive au fost grav afectate. Incertitudinea legată de evoluția pandemiei continuă, ceea ce afectează deciziile de consum ale populației și, implicit, planurile de investiții ale firmelor. Totodată, volumul exporturilor și al importurilor înregistrează scăderi pronunțate în 2020. Pe de altă parte, se remarcă majorări ale consumului public, deficitului bugetar și datoriei publice.

România se confruntă cu amenințări similare cu cele manifestate în Polonia, însă prezintă și riscuri specifice. În contrast cu Polonia, România înregistrează un deficit cronic de forță de muncă, ca și deficite de cont curent și bugetar pronunțate (chiar și în anii precedenți, când creșterea economică a fost robustă).

Pentru evitarea unei crize majore și pentru refacerea postcriză a economiei românești, se impun următoarele direcții de acțiune: (1) însănătoșirea fundamentelor macroeconomice ale țării; (2) restructurarea sectoarelor economice, în vederea susținerii unui model de creștere sustenabil, bazat pe producția internă agricolă și pe dezvoltarea unor ramuri industriale fundamentale **asigurării autonomiei strategice a României**; (3) susținerea investițiilor în domenii de activitate cheie, precum: sectorul agroalimentar (pentru asigurarea securității alimentare), industria farmaceutică și producția de echipamente și aparatură medicală, dar și sectorul medical în ansamblul său (asigurarea sănătății populației – domeniu în care sunt necesare și măsuri pentru atragerea de personal înalt calificat, astfel încât tentația migrației forței de muncă să fie diminuată), petrochimia și sectorul energetic (securitate energetică – orientarea spre investiții în surse de energie regenerabilă), tehnologia informației și comunicațiilor, bunuri de folosință îndelungată, textile, confecții și încălțăminte.

Nu în ultimul rând, în această perioadă, statul român trebuie să-și intensifice eforturile mai mult ca oricând pentru atragerea fondurilor europene, fără de care redresarea economiei României ar fi mult mai dificilă. În contextul crizei provocate de pandemie, pentru a contracara efectele economice și sociale, UE a lansat două inițiative în vederea mobilizării rapide a rezervelor din fondurile comunitare, respectiv: **Inițiativa pentru investiții ca răspuns la coronavirus (Coronavirus Response Investment Initiative, CRII)** și **Inițiativa CRII Plus (CRII+)**. Pe baza acestora, statele membre pot aborda imediat trei priorități-cheie în lupta împotriva situațiilor de urgență actuale și a consecințelor economice, respectiv: cheltuieli pentru asistență medicală, sprijin pentru schemele de ocupare cu program de lucru redus și sprijin pentru capitalul de rulare al întreprinderilor mici și mijlocii.

Inițiativa pentru investiții ca răspuns la coronavirus oferă statelor membre ale UE acces la lichiditate prin utilizarea imediată a fondurilor nealocate din cadrul programelor de politică de coeziune 2014-2020, în valoare totală de 37 miliarde de euro. Prin această inițiativă sunt impulsionate investițiile, toate cheltuielile legate de pandemia de Covid-19 fiind eligibile pentru finanțare, în conformitate cu normele politicii de coeziune. România și Polonia se numără printre primele patru țări din perspectiva ajutorului financiar asociat acestei inițiative. România este pe locul al patrulea (aproximativ 3,1 miliarde de euro), după Polonia (cu aproximativ 7,4 miliarde de euro), Ungaria (5,6 miliarde de euro) și Spania (4,1 miliarde de euro).

Așadar, pentru a diminua impactul negativ al pandemiei de Covid-19 asupra economiei românești este necesar ca: (1) firmele să se adapteze continuu la nevoile pieței și să identifice noi

oportunități pe plan intern, dar și extern; (2) persoanele afectate de șomaj să răspundă noilor cerințe ale pieței muncii prin recalificare și participarea la cursuri de perfecționare; iar (3) statul român să administreze mult mai eficient resursele de care dispune, să identifice noi oportunități pentru finanțarea investițiilor publice și să acționeze pentru sporirea consumului public prin lansarea de comenzi fabricilor din România. *Investițiile publice și consumul public pot acționa ca motoare ale creșterii PIB, în condițiile diminuării substanțiale a consumului privat.* Nu în ultimul rând, este necesară implicarea mai mult ca oricând a sistemului bancar în economia reală, pentru susținerea cu prioritate a firmelor care au demonstrat de-a lungul anilor capacitatea de a fi performante și a se recalibra/adapta economic sau inova (precum sectorul tehnologiei informației și comunicațiilor), și care sunt fundamentale pentru bunul mers al economiei și societății românești, atât în prezent, cât și în viitor.

Referințe bibliografice

- Chancellery of the Prime Minister of Poland (2020). *Press releases*, Disponibil la: <https://www.premier.gov.pl/en.html>, 15/05/2020.
- Comisia Europeană (2020). *Locurile de muncă și economia în timpul pandemiei*, disponibil la: https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/health/coronavirus-response/jobs-and-economy-during-coronavirus-pandemic_ro.
- European Commission (2020a). *European Economic Forecast Spring 2020*. Institutional Paper 125. Disponibil la: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/ip125_en.pdf.
- European Commission (2020b). *Country Report Poland 2020*, 2020 European Semester: Assessment of progress on structural reforms, prevention and correction of macroeconomic imbalances, and results of in-depth reviews under Regulation (EU) No 1176/2011. SWD (2020) 520 final. Brussels, 26.2.2020.
- European Automotive Manufacturer Association (ACEA) (2020). *Interactive map: Employment impact of Covid-19 on the European auto industry*. Disponibil la: <https://www.acea.be/news/article/interactive-map-employment-impact-of-covid-19-on-the-european-auto-industry>.
- Fitch Ratings (2020). *Fitch Affirms Poland at 'A-'; Outlook Stable*, 27 March.
- Fonduri Structurale (2020). *Inițiativa pentru investiții în răspunsul la coronavirus*. Disponibil la: <https://www.fonduri-structurale.ro/stiri/23543/initiativa-pentru-investitii-in-raspunsul-la-coronavirus-3-079-de-miliarde-de-euro-cu-quantumul-total-al-bugetului-ue-pe-care-romania-il-poate-folosi>.
- International Monetary Fund (IMF) (2020). *World Economic Outlook – The Great Lockdown*. Disponibil la: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2020/04/14/weo-april-2020>, din 14 april 2020.
- Poland Today (2020). *COVID-19 in Poland (week 3, 4): just the facts*. Disponibil la: <https://poland-today.pl/covid-19-in-poland-week-iv-just-the-facts/>.
- Polish Ministry of Development (2020). *Anti-crisis shield package adopted by the government*. Disponibil la: <https://www.gov.pl/web/rozwoj/pakiet-dot-tarczy-antykryzysowej-przyjety-przez-rzadt>.
- Sieradzka, M. (2018). *Poland: the high price of emigration*. DW. Disponibil la: <https://www.dw.com/en/poland-the-high-price-of-emigration/a-44148297>.
- Statista (2020). *Negative impact of the coronavirus (Covid-19) epidemic on GDP, unemployment, consumption, investments and inflation rate in Poland from 2019 to 2021*. Disponibil la <https://www.statista.com/statistics/1107160/poland-impact-of-covid-10-on-gdp-and-inflation/>.

Vă rugăm să citați acest articol astfel:

Dumitrescu, A. L., Oehler Șincai, I. M. (2020). Polonia față în față cu provocările pandemiei de Covid-19. Lecții pentru România. *Revista de Economie Mondială*, 12(1), pp. 26-39
